

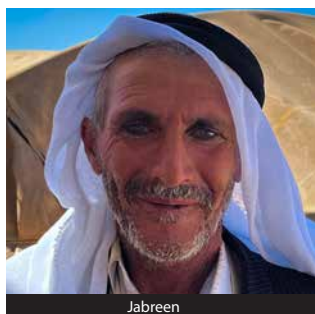
PALESTINA

Livet under ockupation

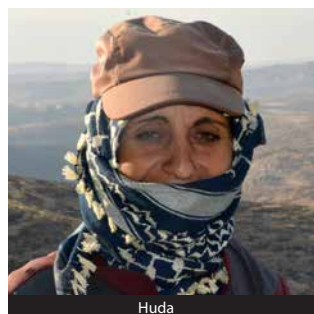
PALESTINAGRUPPERNA
I SVERIGE

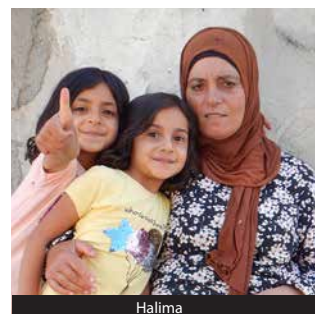
Jabreen

Samiya

Huda

Halima

Nasser

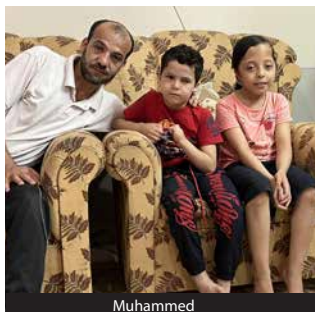
Muhammad

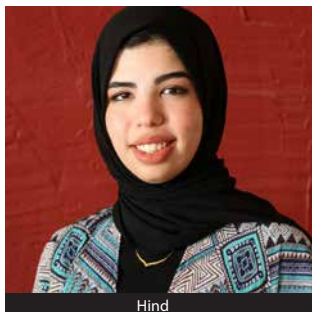
Neta

Harun

Muhammed

Hind

Hanan

Najla

Saleh

INNEHÅLL

Occupationens vardag	3	"Jag drömmer om ett vanligt liv"	22
Viktiga årtal i Palestinas historia	4	Najla kämpar för miljön: "Jag ville inte vara en del av problemet"	24
Förlust, fördrivning och motstånd – en palestiniers liv	6	"Havet är det vackraste vi har"	26
"Mest av allt är jag orolig för att de ska göra barnen illa"	10	"De stal ett år av mitt liv"	28
"... Men livet förde mig i en annan riktning"	14	"Leksaken visade sig vara en bomb"	29
"På en sekund förlorade jag allt"	17	"Hon ska inte bara vara ett nummer."	30
"Jag känner mig hedrad över att få leva med palestinier!"	20		

Denna skrift är ett specialnummer av Palestina Nu (2/2022) som ges ut av Palestinagrupperna i Sverige (PGS). PGS är en ideell partipolitiskt och religiöst obunden organisation som arbetar för ett slut på occupationen av Palestina och för en rättvis fred. Dels genom informations- och opinionsarbete och dels genom samarbete med organisationer i det palestinska civilsamhället. PGS har 90-konto.

Läs mer om PGS på hemsidan och följ oss på sociala medier:
palestinagrupperna.se
facebook.com/palestinagrupperna
 Twitter: @palgrupperna
 Instagram: @palestinagrupperna

Skriften kan beställas gratis, mot portokostnad från Palestinagrupperna. Skolor kan beställa den via utbudet.se.

**PALESTINAGRUPPERNA
I SVERIGE**

www.palestinagrupperna.se

Denna skrift har finansierats av Sida genom ForumCiv. Sida/ForumCiv delar inte nödvändigtvis de åsikter som framförs. Ansvar för innehållet står uteslutande Palestinagrupperna i Sverige för.

Palestinagrupperna i Sverige (PGS)
 Tegelvikslingan 20, 116 45 Stockholm
 Telefon: 08-641 72 88
 E-post: info@palestinagrupperna.se
 Hemsida: www.palestinagrupperna.se

Redaktion för detta nummer:
 Anna Wester (redaktör), Catrin Ormestad,
 Kerstin Dahlberg och Johanna Wallin
 Ansvarig utgivare: Anna Wester

Omslagsfoto: Anna Wester
 Grafisk form: Eva Byberg
 Upplaga: 8 000 ex

Ockupationens vardag

Nästan alla palestinier har en historia som också speglar Palestinas historia. Berättelser om fördrivning och flykt, landstölder, fängelse, förtryck, våld och död. Sedan 1948 har palestinska familjer splittrats och generationer har vuxit upp under ockupation och apartheid eller som flyktingar utanför sitt hemland. De äldsta minns flykten från det historiska Palestina som nu är Israel och de yngre har hört berättelserna så många gånger att de kan återge hur träden doftade i deras mor- och farföräldrars trädgård.

Den militärockupation av Västbanken, Gaza och Östra Jerusalem som inleddes 1967 påverkar palestinerna varje dag i deras vardag. Ockupationen innebär brott mot mänskliga rättigheter och internationell rätt. Att människor dödas eller skadas av soldater och bosättare, får sina hem rivna och hindras från att resa i sitt eget land.

Lika länge som fördrivning och ockupation har pågått har palestinerna också gjort motstånd. Att göra motstånd i Palestina är en del av livet. Det kan handla om att du stannar på din mark för att inte israeliska bosättare ska komma och stjäla den, att ta examen trots att du måste passera militära vägsräddningar varje morgon. Eller att driva en juridisk process mot israeliska staten för att muren inte skall gå över dina marker, trots att du vet att chansen att få rättvisa är minimal. Det rapporteras sällan om detta eller om de fredliga demonstrationerna som hålls varje vecka i byar och städer. När det är våldsamheter blir Palestina och Israel en nyhet. Men inte alltid. Ockupationens vardag, som innebär våld och förtryck, uppmärksammas sällan. Historierna om hur människor dagligen nekas sina mänskliga rättigheter berättas nästan aldrig.

I den här skriften vill vi ge palestinier på Västbanken och i Gaza en röst. Vad innebär det att leva under ockupation? Hur påverkar det vardagen att vara omringad av israeliska bosättningar och utsättas för trakasserier varje dag? Hur är det att vara ung i Gaza och leva instängd i ett stort utomhusfängelse?

Vi har varit i South Hebron Hills och träffat Jabreen vars familj gång på gång tvingats lämna sin mark, Nasser som valt att kämpa mot ockupationen med icke-våld och Harun som blev totalförlamad när en soldat sköt honom i halsen under ett bråk om en generator. I Gaza intervjuade vi Hind som är ung influencer och Saleh vars liv förändrades när han blev skjuten i ögat av israeliska prickskyttar under en demonstration. Neta är israel men lever nu i Nablus i Palestina och deltar i kampen mot ockupationen. Najla är klimataktivist och bor både i Stockholm och i Jerusalem. Deras berättelser är också berättelsen om Palestina.

Catrin och Anna i South Hebron Hills.

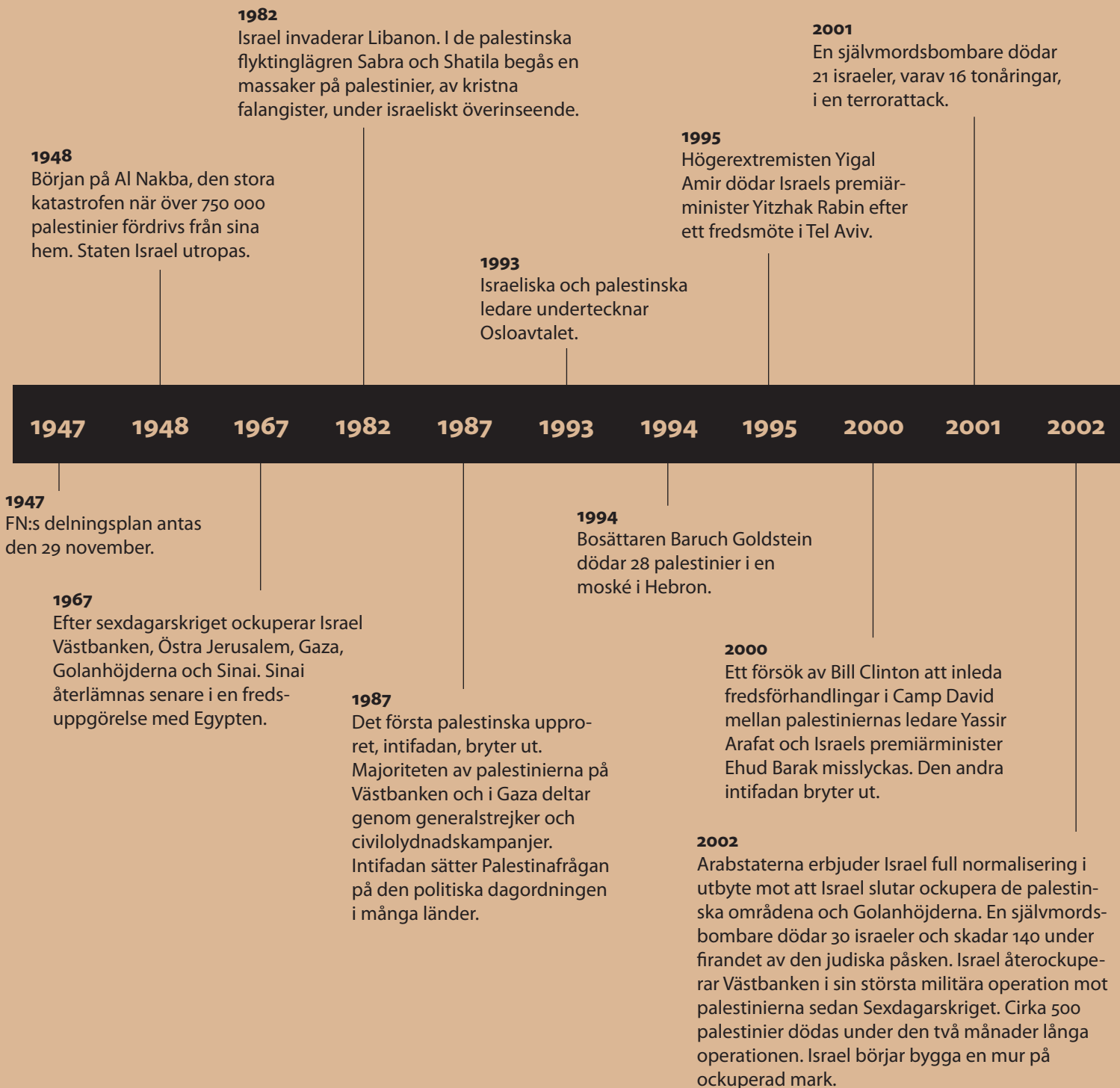
Foto: Catrin Ormestad

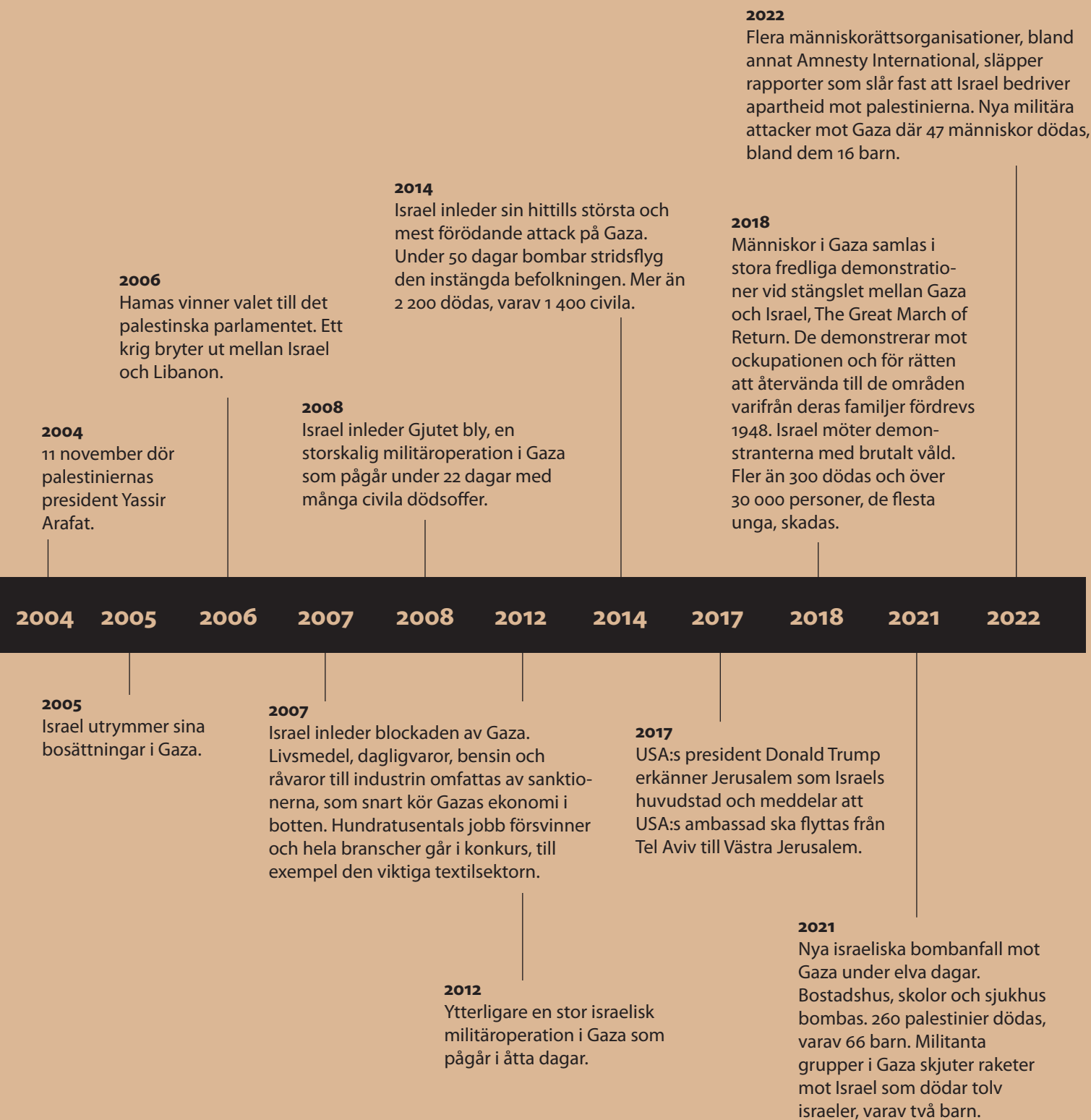
Anna Wester och Catrin Ormestad

Viktiga årtal i Palestinas historia

Fördrivningen av palestinier har pågått i snart 75 år och ockupationen i 55 år. Bakgrunden till dagens situation går mycket längre tillbaka. Här är en tidslinje över några av de viktigaste händelserna sedan Al Nakba 1948.

Mer information och fakta hittar du på Palestinagruppernas hemsida: www.palestinagrupperna.se

”Jag är gammal nog för att minnas hur det var innan ockupationen. Då kunde vi i alla fall leva i fred. Det värsta är att vi aldrig kan slappna av helt. Det är någonting som påverkar allting. Vi kan inte ens vara lugna när vi sover. Vi är hela tiden beredda på att något ska hända. Varje gång en hund skäller så tror vi att nu kommer de. Vi är rädda hela tiden.”

Foto: Anna Wester

Förlust, fördrivning och motstånd – en palestiniers liv

Jabreen minns dagen när de israeliska soldaterna kom 1967

Foto: Anna Wester

JABREEN ABU ARAM vet inte exakt när han är född, bara att det var före ockupationen, bland de här kullarna. Hans liv är, precis som för så många palestinier, en berättelse om förlust och fördrivning, men också om hårdnackat motstånd. Jabreen var fortfarande en ung man när hans familj tvingades lämna hans barn-domshem. Den israeliska armén jämnade huset med marken, och sedan brände de det tält dit Jabreen och hans syskon och föräldrar tagit sin tillflykt. Efter det slog de sig ned i Qawawis, en by med bara en handfull hus söder om Hebron. Israelerna följde efter, och förstörde det hus som Jabreens far först uppfört på platsen,

men han byggde ett nytt och tjugofem år senare står det fortfarande kvar.

– Men vi vet ingenting om framtiden, om vi kommer att kunna stanna här, skyndar sig Jabreen att säga, när vi möter honom där, på familjens lilla gård.

Vi är i South Hebron Hills, ett område på södra Västbanken med ett trettiotal palestinska byar. Här finns också flera bosättningar, och den israeliska staten försöker på olika sätt tömma South Hebron Hills på sin palestinska befolkning. Man gör det till exempel genom att demolera hus, vägar och vattencisterner och genom att inte göra något för att sätta stopp för bosättarnas trakasserier

av palestinerna. Särskilt utsatta är invånarna i Masafer Yatta. Israel har bestämt att flera av byarna ligger i en eldgivningszon, och att civila överhuvudtaget inte får vistas där. Det är en metod som man har använt över hela Västbanken. Genom att utse områden till militära zoner, naturreservat eller en arkeologisk fyndplats tvingas den palestinska befolkningen att ge sig av, så att staten kan ta över landet och överlämna det till bosättare.

1990 DREVS 700 av Masafer Yattas invånare bort från sina hem. Soldater tvingade upp dem på lastbilar och körde i väg dem, men efter det att palestinerna med

hjälp av israeliska människorättsorganisationer överklagat fördrivningen fick de rätt att återvända till sina byar i väntan på att domstolen skulle fatta ett slutgiltigt beslut. Det kom i maj 2022. Efter mer än tjugo års överläggningar slog Israels högsta domstol fast att Israel har rätt att använda marken för militära ändamål. Detta gör det möjligt för staten att tömma åtta av Masafer Yattas byar, vilket skulle vara den mest omfattande fördrivningen av civila sedan ockupationen inleddes 1967. Ett dussin byggnader i byn Fakhiet hade på försommaren redan rivits av den israeliska militären, och i närliggande al-Majaz bulldozerades ytterligare nio hus.

EU och Jordanien har fördömt beslutet, och den palestinska myndigheten har kallat det en etnisk rensning. Men det skulle inte vara första gången som Israel rycker på axlarna åt internationell kritik, och för palestinerna i South Hebron Hills, som ända sedan ockupationen inleddes har levt i ovisshet ser framtiden plötsligt ännu mörkare ut.

Att de ska tvingas ge sig av, igen, är en tanke som får Jabreen att ligga sömlös om nätterna, och det är inte svårt att förstå varför, för det är ett litet paradiset som han har skapat åt sig och sin familj. Hönor går runt och sprätter i den steniga marken åtföljda av pipande kycklingar, ett par vakhundar ligger och flämtar i

skuggan under ett olivträd, och i en överväxtad flock står en flock får med långa, hängande öron. De är av en arabisk ras som anpassat sig till ökenklimat och magert bete efter att i tusentals år ha vallats bland de här karga kullarna. Jabreen lyfter upp ett av lammen och lägger kinden mot dess långa, böjda nos. På sina åkrar odlar han vete och korn och oliver, men i sitt hjärta är han herde, som hans far var, och hans far före honom. Fram till 1948 ägde hans familj mark i nuvarande Israel, men när Palestina delades och Västbanken kom under jordansk kontroll kunde de inte längre ta sig dit. De palestinier i nuvarande Israel som flydde under Al Nakba och som senare ville återvända till sina hus och egendomar betecknades som "inkräktare" och drevs bort. Många dödades. Men som pojke visste Jabreen ingenting om allt det som väntade palestinerna, och jorden i Qawawis var så bördig att den kompenserade familjen för den mark som de förlorat.

– Vi hade inga pengar, men det gjorde ingenting, för vi behövde aldrig köpa någonting. Vi odlade allting själva. Vi hade korn, majs, kikärtor, vete, kameler, kor, får.

Jabreen tvekar inte när han beskriver sin barndom som lycklig.

– Det fanns ingen ockupation då. Vi kunde valla fåren ända till Arad. Livet var enkelt, fridfullt.

MEN OCKUPATIONEN KOM. Jabreen minns kriget 1967, då israeliska soldater plötsligt dök upp och attackerade en jordansk militärbas. Dagen därpå sköt en israelisk stridsvagn mot deras by, och Jabreens bror Salman som var ute och vallade fåren dödades.

– Vi la honom på en kamel och tog honom till begravningsplatsen i Yatta. Han var 16 år.

Jabreen kommer ihåg många sådana detaljer, men de är ett barns minnen, och sammanhanget är otydligt.

– Jag var bara en pojke då, så jag förstod inte vad som hände. Men jag kunde se att mina föräldrar var rädda och oroliga.

Och även om Jabreen var ung så visste han redan då vad det innebär att vara palestinier. Hans ögon blir blanka när han ska försöka beskriva sina känslor för den jord som palestinerna har brukat i generationer. Och hur det får honom att känna sig när det kommer folk utifrån och tar den, människor som Jabreen

omöjligt kan tro känner på samma sätt för landet som han.

– Jag är född här, och mina förfäder har bott här i hundra, kanske tusen år!

Men att vara palestinier är också att leva under främmande styre.

– Vi var under många år under egyptisk, jordansk och brittisk ockupation, och innan dem var turkarna här. Ingen-ting förändrades för oss.

DET GJORDE DET däremot när israelerna kom. Inte till en början, men snart, när bosättarna vände blicken mot södra Västbanken. I början av åttiotalet uppfördes den israeliska bosättningen Susya bredvid den palestinska byn med samma namn. Några år senare bestämde den israeliska staten att den skulle göra en arkeologisk utgrävning under det palestinska Susiya. Byborna var tvungna att ge sig av, och deras hus revs. Med åren kom fler bosättningar och utposter till Masafer Yatta, och för de palestinier som lämnat sina hem och hittat nya boplatser var problemen inte över.

Bosättarna tog över brunnar och odlingsmarker, och de lät sina får och kor beta på palestinernas åkrar. Och trakaserierna har bara fortsatt, i Masafer Yatta såväl som på övriga Västbanken. Bosättarna blockerar vägar och hindrar palestinerna från att ta sig till sina fält, de förstör brunnar och verktyg, hugger ned olivträd och stjälar får och getter. Och de överfaller herdar, bönder och skolbarn. Jabreen skrattar när vi frågar om han eller någon han känner blivit misshandlad.

– Det finns ingen som inte blivit det här!

ENLIGT EN STUDIE av den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem har 88 procent av palestinerna i Masafer Yatta antingen själva utsatts för våld eller blivit vittne till hur en nära familjemedlem attackerats. Bosätтарыvåldet är ett sådant problem att flera internationella organisationer som till exempel EAPPI (Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel) skickar utländska följeslagare till South Hebron Hills, i syfte att skydda palestinerna när de val- lar sina får och ge dem ökad rörelsefrihet.

En dag för två år sedan var Jabreen ute ensam med sina får. Han satt på en sten och rökte medan han höll uppsikt över den betande flocken då en bil körde förbi. Han förstod genast vad som skulle hända när den bromsade in och två bosättare klev ur. De såg sig omkring,

och Jabreen som förstår hebreiska hörde vad de sa till varandra: ”Det är ingen här. Ska vi inte döda den där gubben och ta fåren?” Jabreen hade bara sin käpp att försvara sig med men han lyckades hålla dem ifrån sig, tills en av männen slog honom i ryggen med en stor sten. Jabreen skrek, i hopp om att hans fru Walha som var i dalen intill skulle höra honom och kalla på hjälp. Misshandeln pågick fortfarande när hon kom springande. Men Jabreen skrek åt henne att gå igen.

– Jag trodde att jag skulle dö, och då var det bättre om jag fick göra det ensam. Någon måste ta hand om vår gård.

Men bosättarna verkade ha fått nog, eller också ville de inte fortsätta nu när de fått ett vittne, så de grabbade tag i två av Jabreens får och stuvade in dem i bilen. Jabreen fotograferade dem medan de gjorde det, och så snart han hämtat sig lite ringde han en advokat och gjorde en polisanmälan.

En halvtimme efter det att bosättarna stuckit kom också israeliska soldater till Qawawis – Jabreen är säker på att de såg attacken med de drönare som cirklar över kullarna, men att de som vanligt lät bli att ingripa – som bad honom beskriva gärningsmännen. Jabreen visste att de kom från en ny utpost i närheten där sex familjer slagit sig ned. Dessutom hade han fotograferat dem. Men soldaterna var inte särskilt intresserade av att titta på bilderna som han ville visa dem, och efter en vecka ringde advokaten och förklarade att han inte kunde gå vidare med fallet. Jabreen är övertygad om att bosättarna skrämd advokaten. Ingenting hände i alla fall med hans anmälan. De stulna fåren såg han aldrig igen. Men han är fortfarande upprörd över hur olika den israeliska lagen behandlar palestinier och bosättare.

– Tänk om en palestinier skulle göra något sådant, utbrister Jabreen. Miss-handla en bosättare och stjäla hans får – han skulle få tjugo år i fängelse!

DEN ISRAELISKA POLISEN utreder i princip aldrig brott som begås av bosättare mot palestinier, och människorättsorga- nisationer har gång på gång dokumente- rat hur bosättarna inte bara skyddas av armén när de attackerar palestinerna – ibland deltar soldaterna aktivt i trakasse- rierna, till exempel genom att köra med stridsvagnar över palestinska odlingar.

– Bosättarna skulle aldrig våga bete sig på det här sättet om de inte haft stöd av

militären och polisen, konstaterar Jabreen.

Jabreen tvivlar inte på att syftet med förföljelserna är att göra livet så svårt för palestinerna att de ska ge sig av. Bosät- tarna verkar inte kunna förstå varför han envisas med att bo kvar på sitt berg, trots allt som hans familj fått utstå. ”Varför åker ni inte till Egypten eller Syrien?”, frågar de honom.

– Men jag kommer inte ifrån Syrien, säger Jabreen med en axelryckning. Jag är palestinier.

Och på något sätt har Jabreen och Walha inte bara lyckats stanna kvar i Masafer Yatta, de har dessutom sett till att alla deras fyra söner har kunnat läsa på universitet. Två studerar matematik och journalistik på Bir Zeit utanför Ramallah och en är läkare och bor i Venezuela. Den fjärde sonen, Moussa, har just kommit hem från Algeriet där han studerat till ingenjör. Han sitter med och lyssnar uppmärksamt till sin fars his- torier, hjälper till med översättningen och ger oss nytt te när flugor landar på de sockriga glasen. Jabreen är särskilt stolt över att ingen av hans pojkar har behövt jobba i Israel, vilket många palestinier gör, och han är noga med att påpeka att hans fem döttrar också har kunnat stu- dera. Flickorna är alla gifta och har barn.

Jabreen skrattar när vi frågar hur de klarat det.

– Jag vet inte själv hur det gick till! Jag tackar Gud!

Sonen som är läkare har hjälpt till och skickat hem pengar, och Jabreen har sålt av sin mark, lite i taget. Vartannat, vart tredje år sålde han några dunam, tillräck- ligt för att betala universitetsavgifter och andra kostnader.

Hans söner är förmodligen de första i sin släkt som inte kommer att vandra över södra Hebrons kullar, som fåraherdar. Men Jabreen har ändå sett till att alla bar- nen har fått lära sig lite om odling, och om djurskötsel. Om de kommer att vilja bo kvar i Masafer Yatta vet han förstås inte. Moussa skrattar lite generat när hans far skickar frågan vidare till honom. Han tän- ker efter ett ögonblick, sedan nickar han.

– Jag tror att jag alltid kommer att vilja hålla på med någon form av jord- bruk, även om jag kanske har ett annat jobb.

Men kommer han att kämpa för rätten att bo där, som hans föräldrar har gjort? Moussa tvekar inte.

– Ja. Det är vårt land.

Catrin Ormestad

Kvinnor i South Hebron Hills berättar om sina liv

Foto: Anna Wester

"Mest av allt är jag orolig för att de ska göra barnen illa"

SAMIYA NAWAJA, 50, vallar får i dalen nedanför bosättningen Susya. Hon föddes i den palestinska byn som förut låg på platsen, Susiya al-Qadim ("gamla Susiya", eller Khirbet Susiya). Den revs 1986 efter det att det israeliska försvarsministeriet bestämde att man skulle göra en arkeologisk utgrävning på platsen. Men medan staten gjorde allt för att bevara det judiska arvet i området utplånade ockupationen samtidigt det traditionella palestinska sättet att leva i bergen söder om Hebron. Palestinierna där hade i hundratals år bott i grottor och livnärt sig på boskapsskötsel och odling av en del grödor, i en halv-nomadisk hushållning. Precis som många andra i det "gamla Susiya" hade Samiyas familj mark även i Khirbat al-Qaryatayn i nuvarande Israel, där de odlade korn och vete. De flyttade med årstiderna, och kom tillbaka till Susiya efter det att de skördat säden.

Det fanns många grottor här, där de tillbringade vintern. De odlade också vindruvor och fikon, och höll sig med får och kameler. Till våren var det återigen dags att återvända till Qaryatayn, men efter det att Israel bildades 1948 kunde de inte längre ta sig dit. 1967 tog Israel även över Västbanken. De första israelerna som kom till Susiya var hövliga, tillmötesgående. De ville bara besöka sina historiska platser. Men 1986 började de bygga en bosättning på platsen, och alla de som bott i byn Susiya drevs bort. Samiya berättar att hennes familj förlorade allt, sitt hus, sin mark. Palestinierna försökte börja om genom att bygga "det nya Susiya", men efter några år kom israelerna dit också, och rev alla husen. Men palestinerna är fortfarande kvar i Masafer Yatta. Samiya har åtta barn, fyra flickor och fyra pojkar.

HUDA AZZAZME, 51, är beduin. Hennes familj flydde från Beersheva 1948 då Israel bildades. Men hon är född på kullen där hon bor nu, ensam med sina döttrar och deras får och getter. Den dagen när vi besöker henne har hon kunnat valla dem utan att bli attackerad. Men så är det inte alltid, för några hundra meter bort har bosättare byggt ett minnesmärke över två israeler som av misstag dödades av Israels egen armé under den andra intifadan. De kommer hit varje fredag, och efter att ha hedrat sina kamraters minne går de ofta ned i dalen för att trakassera Huda och hennes döttrar.

”Innan ni går skulle jag vilja berätta om min äldste bror. Han är född i Beersheva. Jag har aldrig varit där, men jag skulle gärna vilja se det någon gång. Men hur skulle vi kunna åka dit? Han var bara ett år 1948, så han var med vår mamma. Det är hon som har berättat vad som hände när soldaterna kom. De var från Haganah [föregångaren till den reguljära israeliska armén] och de samlade ihop alla beduinerna i området, barn, kvinnor och gamla, alla, och ställde upp dem på två led. Männen längst fram och bakom dem kvinnorna med barnen. Det blev två långa rader. Efter det gjorde en av soldaterna i ord-

ning ett maskingevär. Han rullade upp ärmarna, som om han var redo att skjuta, men då störtade en av våra ledare fram, en gammal schejk. Han grät och kysste israelernas händer och fötter och bad dem att inte döda oss. Soldaterna diskuterade med varandra och sedan sa de: 'All right, ni har en timme på er. Men då ska alla vara borta.' Så alla flydde utan att ta någonting med sig. Många fortsatte till Jordanien, men mina föräldrar slog sig ned här. Vi hade mycket land i Beersheva – min far ägde den mark som de byggt Sorokasjukhuset på – och det har vi inte här, men vi har tillräckligt. Vi klarar oss. Men våra liv förändrades när bosättarna började komma hit. I dag har det varit en lugn morgon, *alhamdulillah!* Men vi har haft så mycket problem med dem. De har förstört vår vattentank och våra solpaneler, och de hittar alltid på nya saker. En gång bultade det på dörren och när jag öppnade stod en bosättare där med ett automatvapen. Han sa att han skulle ha ett av våra olivträd. Han påstod att våra får hade förstört ett av deras! Det är som om jag hela tiden går och väntar på att de ska komma. Jag är rädd. Mest av allt är jag orolig för att de ska göra barnen illa.”

HALIMA NAWAJA, 34, bor med sin man och två döttrar Sara, 6, och Shiwar, 5, nära den israeliska bosättningen Susya. De lever av sina får, och av jordbruk.

”Vet du verkligen inte varför bosättarna gör det här? Jag ska berätta varför. De vill inte att vi ska vara här. De vill ha ett land utan folk. De försöker ta fåren när vi är ute och vallar dem, och de kastar sten på min man. De kastar sten på fåren också, och skrämmar dem med sina fyrhjulingar. En gång kastade de Molotovcocktails på vårt hus. Jag är alltid orolig för min man. Om han har blivit skadad? Ja! Och arreste-

rad. Det var 2007, och israelerna hade bestämt att de skulle ha en kulle här i närheten där vi har lite mark. Alla som vi känner varnade oss och sa åt oss att hålla oss borta därifrån, men min man vägrade att lyssna på dem. Vi har ju åkrar där, och han ville ta hand om säden. Så han gick dit, men bosättarna fotograferade honom när han arbetade. Sedan kom soldaterna hit och arresterade honom. Han satt i fängelse i 25 dagar och vi fick böta 9 000 shekel, för att vi skördat vårt eget vete.”

Catrin Ormestad

"... Men livet förde mig i en annan riktning"

Nasser valde att kämpa för mänskliga rättigheter när Israel rev hans by

Foto: Anna Wester

NASSER NAWAJA, 39, har inga minnen av Susiya al-Qadim, eller av den grotta där han är född. Han var trots allt bara tre år 1986 när den israeliska staten drev bort de 25 familjerna som bodde i den palestinska byn och i stället byggde en arkeologisk park och en bosättning på platsen. Men under hela sin uppväxt lyssnade Nasser till sina farföräldrars historier om det liv som palestinierna en gång levt i South Hebron Hills, och som visserligen var hårt och enkelt, men rikt på traditioner. Han minns hur de beskrev

det system av urgamla och nybyggda cisterner som de samlade upp regnet i, det enda vatten som fanns i de torra, karga bergen. Men grottorna var svala på sommarna och torra under vinterregnen, och där fanns plats för fåren och de andra djuren. Nasser önskade att han skulle kunna besöka det som återstod av det palestinska Susiya och se allting med egna ögon, men israelerna hade satt upp stängsel runt omkring och armén vakade bosättningen.

Det var inte förrän tjugo år senare som

han fick sin chans. Han var ute och körde med en kollega från den israeliska människorättsorganisationen B'Tselem, och Nasser berättade lite om sin uppväxt, varvid hans vän föreslog att de skulle försöka ta sig in i bosättningen. Han sa åt Nasser att gömma sig i bilen medan han köpte biljetter till den arkeologiska parken. Palestinier som velat se sina gamla hem har försökt det förut, men de nekas alltid tillträde. Men Nassers vän var judisk och för dem gäller andra regler på Västbanken. Israeler kan röra sig

helt fritt i det som kallas Area C, medan palestinerna ibland måste ansöka om tillstånd för att få besöka sina egna åkrar och olivlundar. Men så snart bosättarna fick se Nasser gå omkring bland det som fanns kvar av grottorna blev de nervösa. Soldater kom och krävde att få veta vad de gjorde där. Nasser visade dem sin biljett, men det hjälpte inte, plötsligt var parken stängd och de var tvungna att gå.

– Ger ni militäreskort åt alla besökare, frågade Nasser sarkastiskt när de leddes ut ur bosättningen.

Det är få palestinier i South Hebron Hills vars liv inte präglats av förtryck och fördrivning. Nasser Nawajas är inget undantag, och han vet bättre än de flesta hur allvarlig situationen är. Som fälthandläggare för B'Tselem är det hans jobb att dokumentera människorättsbrotten i South Hebron Hills, i hopp om att världen ska få veta vad som händer där. Men som barn ville han bara en sak, och det var att herdarna skulle sluta kasta sten på sina får. De gör det ibland när de valdar dem, för att driva dem i en viss riktning, och ibland skadas fåren av misstag.

– Jag har alltid älskat djur och det är

svårt för mig att se när de far illa, berättar Nasser. Jag växte upp med får, hundar, hönor. Jag tog alltid hand om dem som blivit skadade.

Det rädde ingen tvekan om att det var veterinär han skulle bli. Men ockupationen krossar ofta drömmar i Palestina, och så blev det även för Nasser.

– Livet förde mig i en annan riktning, konstaterar han.

Eller snarare, ockupationen och den andra intifadan gjorde det. I september 2000 fick den israeliska högerpolitikern Ariel Sharon för sig att han skulle gå upp på det som judarna kallar Tempelberget och palestinerna Haram al-Sharif eller al-Aqsa, en av islams heligaste platser. Palestinierna svarade på provokationen med upplopp som spreds över hela Västbanken och till Gaza, och som snart övergick i en väpnad resning mot ockupationen. Den israeliska militären stod beredd med stridsvagnar och stridsflygplan. Tusentals dödades.

– Det var svåra tider, anmärker Nasser lakoniskt.

Sommaren 2001 dödades en bosättare från Susya. Gärningsmannen kom inte

från South Hebron Hills, men den israeliska armén grep ändå ett fyrtiotal män från det palestinska nya Susiya. En av dem var Nasser som då bara var 18 år gammal. Han förhöordes hela natten av den israeliska säkerhetstjänsten Shabak under tortyrliknande former. Han tvingades ligga på golvet i timmar, på mage och med händerna bundna på ryggen.

– Efter allt det sa de bara, okej du kan gå. Mannen vi letar efter kommer inte ifrån Susiya.

De släppte honom på morgonen och han gick hela vägen hem. Men då han kom tillbaka till sin by väntade en överraskning. *Den var inte längre där.*

– Där fanns ingenting. Inga hus. Allt var borta.

Medan de palestinska männen i Susiya suttit fängslade hade militären passerat på att riva hela byn. Det var hämnd för mordet på bosättaren, trots att de som bodde där inte haft något med attacken att göra. Det räckte att de var palestinier. Den unge Nasser kunde omöjligt förstå hur något sådant kunde ske.

– Jag kunde bara inte ta in vad som hänt. Där vårt hus hade legat fanns bara

en hög bråte. Jag kommer ihåg att jag letade efter mina böcker, saker. I den stunden var jag... jag vet inte hur jag ska beskriva det.

Han skakar lite på huvudet, fortfarande illa berörd av minnet.

– Jag var 18. Det är en ålder när man inte fattar beslut med huvudet utan med hjärtat. Om någon hade gett mig ett vapen då så skulle jag ha tagit det. Jag hade förlorat allting.

Dagen därpå kom fler israeler till Susiya. Men den här gången var det inte bosättare eller soldater utan fredsaktivister som ville visa sin solidaritet med palestinierna. Det gjorde bara Nasser ännu mer förvirrad. Vad var det här egentligen för ett folk?

– Först förstör de vår by och sedan kommer de för att hjälpa oss? Jag kunde inte förstå det. Var de här aktivisterna egentligen så olika soldaterna? En av dem kunde ha en bror i armén. Det var för mycket, för konstigt.

Nasser ville inte ha något med israelerna att göra. I alla fall inte först. Han behövde tid att tänka.

– Jag kände att jag stod vid ett vägskäl. Antingen skulle jag ansluta mig till någon av de militanta grupperna och kämpa mot ockupationen med vapen i hand. Eller också skulle jag göra fredligt motstånd.

I en vecka gick Nasser och grubblade på sitt liv och på Palestina och allt som tagits ifrån dem. Han tänkte också på de i hans familj som dödats 1948, i det krig som följde efter det att Israel utropades. De hade kämpat, och dött, och nu var de borta. Ingen kom ens ihåg dem.

– Om jag skulle slåss skulle jag förmodligen dödas och efter någon månad skulle jag också vara bortglömd. Ingen skulle ha förändrats. *Alhamdulillah*, jag valde icke-våldet.

Orättvisor, resonerade Nasser, tillåts fortsätta bara för att ingen känner till dem. Men om världen visste vad som pågick i Susiya skulle den bli tvungen att göra något.

Han började samarbeta med de israeliska aktivisterna, lärde sig hebreiska och engelska och engagerade sig som volontär i olika fredsgrupper på vänsterkanten. I dag är Nasser en välkänd figur i bergen söder om Hebron. Han har också fått många vänner i det internationella samfund som han som ung man hoppades kunna nå. Solidaritetsarbetet mellan israeler och palestinier har spelat en viktig roll i att dra omvärldens uppmärksamhet till Masafer Yatta, till exempel genom organisationer som Breaking the Silence och B'Tselem. Och Nasser har inte gett upp hoppet om att världen skulle bli tvungen

att ingripa, om den bara visste vad Israel gör mot palestinierna.

– Jag tror fortfarande att om vi bara kan se till att alla får veta vad som händer i Hebron, och i hela Palestina, så måste något förändras.

Och även om omvärlden inte är beredd att ingripa just nu så är det viktigt att dokumentera alla människorättsbrott för den dag då Israel kanske ställs till svars för vad det gjort mot palestinierna.

Efter utslaget i Israels högsta domstol tidigare under våren har armén redan börjat dela ut kungörelser om att människors hem ska demoleras. Nasser säger att alla i Masafer Yatta är oroliga och chockade. Själv är han alldeles mållös över att domstolen kunde anse att militärens "eldgivningszon" är viktigare än alla de människor som bor i området, deras liv och uppehälle. Inte minst de mer än 500 barnen som bor i det berörda området.

– De bestämde sig för att kasta de mänskliga rättigheterna och alla internationella lagar i papperskorgen.

EU och USA har fördömt domstolens beslut. Men även Nassers tålmod med omvärlden börjar nu tryta.

– Säg inte bara att det är fel att de river palestiniernas hus – gör något!

Catrin Ormestad

Från Khirbet Susiya till bosättningen Susya – en översikt

I området som kallas South Hebron Hills finns arkeologiska lämningar från den bysantinska perioden, bland annat en synagoga från 300-talet som efter det att muslimerna erövrade Palestina på 600-talet användes som moské. Sedan 1830-talet har det funnits en palestinsk by på platsen kallad Susiya al-Qadim ("gamla Susiya" eller Khirbet Susiya).

1983 byggdes den israeliska bosättningen Susya intill det palestinska Susiya. Enligt Fjärde Genèvekonventionen är det förbjudet för en ockupationsmakt att flytta civilbefolkningen till omstridda områden. Alla israeliska bosättningar är därför ett brott mot internationell lag.

1986 drev Israel bort de 25 palestinska familjerna som bodde i Susiya och exproprierade marken för att göra en arkeologisk utgrävning. Staten erbjöd inte palestinierna någon kompensation för egendomen som de förlorade eller några nya bostäder. I stället har fördrivningen, och husrivningarna, fortsatt varje gång palestinierna försökt bygga upp "det nya Susiya". 1990 tvingades de upp på lastbilsflak och släpptes av 15 kilometer bort, i utkanten av öknen. Israeliska människorättsorganisationer överklagade, och palestinierna tilläts återvända. 1993 förstördes 113 tält och 1996 sprängde militären tio bebodda grottor. 2001

revs Susiya två gånger. Mellan 2006 och september 2020 har Israel enligt B'Tselem rivit 66 hus i Masafer Yatta, vilket gjorde 358 människor hemlösa, inklusive 163 minderåriga. Djurstallar och verkstäder, bevakningsanläggningar och solpaneler etc har också förstörts.

Ett utslag från Israels högsta domstol i maj 2022 gör det nu möjligt för staten att – i enlighet med landets egna lagar – en gång för alla förstöra byn och tvinga dess befolkning att bosätta sig någon annanstans, tillsammans med alla andra som bor inuti den så kallade "eldgivningszonen" i Masafer Yatta. Det rör sig om sammanlagt cirka 1 200 personer, varav 500 barn.

South Hebron Hills utgör den sydligaste delen av den bergskedja som i Palestina kallas Jibal Al Khalil och i Israel Harei Yehuda, eller de Judeiska bergen. De ligger i Area C av Västbanken, vilket innebär att de står under full israelisk kontroll. Människorättsorganisationer har länge uppmärksammat att bosättningsvåld är ett stort problem i South Hebron Hills.

Masafer Yatta är en del av South Hebron Hills och ett samlingsnamn för byarna runt staden Yatta. Där bor cirka 3 000 palestinier, de flesta herdar eller jordbrukare.

"På en sekund förlorade jag allt"

Harun sköts i halsen av soldater som kommit för att ta byns generator

Foto: Carin Ormestad

TÄLTDUKAR FLADDRAR I den heta öken-
vinden och det luktar fränt av får. Invid
en stenmur står en mager häst bunden. Vi
befinner oss i den palestinska byn Khir-
bet a-Rakeez, men det tar ett tag innan vi
upptäcker den, byn. En vattencistern,
några solpaneler och parabolantennor är
det enda tecknet på att det bor någon
här. Sedan ser vi skynkena och luckorna
som skyler ingångarna till grottorna, och
små barn kommer tultande över den
karga, solsvedda platån. Det är svårt att
förstå hur dessa kullar kan vara till glädje

för någon, utom möjligen för de palesti-
nier som bott här i generationer och som
vet hur man lever av det som den magra
jorden ger. Men detta är i själva verket en
av ockupationens brännpunkter – ett av
Västbankens mest omtvistade områden,
för byn a-Rakeez ligger delvis i den "eld-
givningszon" som Israel har utropat i
Masafer Yatta i bergen söder om Hebron.
Högsta domstolen slog nyligen fast att
staten har rätt att driva bort alla de palesti-
nier som bor där. Men för de nio famil-
jerna i Khirbet a-Rakeez har framtiden

alltid varit oviss. Trakasserier från bosät-
tare har länge varit en del av deras var-
dag, och de flesta som bor här har fått
hus eller djurfällor bulldozrade av den
israeliska armén. Cementklumpar och
högar med bråte ligger utspridd bland
kullarna. Palestinierna i Masafer Yatta
har inte rätt att uppföra några byggnader
eller ansluta sina bostäder till elnät eller
vattenledningar, och om de hittar alter-
nativa sätt att få el till sina kylskåp och
telefoner så ingriper armén, snabbt.

Foto: Carin Ormestad

DET VAR FÖR att konfiskera en generator som en handfull soldater kom till Khirbet a-Rakeez, den 1 januari 2021. Det råkade vara på Harun Abu Arams födelsedag som de gjorde sin razzia, och kanske gjorde det allting lite värre – även om han knappast behövde ytterligare anledningar att avsky den israeliska armén. Bara det senaste året hade den rivit sju hus i hans by, vilket gjort 30 personer hemlösa. Det hade bara gått några veckor sedan israeliska bulldozrar jämnat det hus med marken som Harun själv byggt tillsammans med sin far och bror ovanför grottan där han föddes. Och kanske räckte det att Harun var palestiniere och uppvuxen i Masafer Yatta för att han genast skulle springa över till sin granne när han fick se att det var soldater där. Det som utspelade sig i Khirbet a-Rakeez den vinterdagen handlade naturligtvis inte bara om en generator utan om mer än femtio år av förtryck och fördrivning.

Någon filmade det som hände, och på den knappt tre minuter långa videon ser man hur ett tiotal obehäpnade män och kvinnor från Khirbet a-Rakeez försöker hindra ett halvduzin israeliska soldater i hjälmar och full stridsmundering från att ta deras generator. Soldaterna säger åt

dem att gå därifrån, vilket provocerar byborna som svarar: "Det är ni som ska gå – ni är på vår mark!" Stämningen blir alltmer laddad, och de börjar knuffa varandra. En dragkamp uppstår om generatortorn tills ett skott plötsligt smäller, och sedan ett till. En kvinna hörs skrika förfärad, och under några sekunder råder en chockad tystnad medan alla försöker ta in vad som har hänt. Harun ligger orörlig, framstupa på marken. Soldaterna har skjutit honom i halsen på mindre än en meters avstånd den dagen han fyller 24.

RASMI ABU ARAM, 54, ställer fram stolar åt oss i ett tält som rests på en kulle med utsikt över bergen runt omkring, och staden Yatta. Ett och ett halvt år har gått sedan den där dagen då hans äldste son sköts under ett bråk om en generator, och familjens liv för alltid förändrades. Rasmi brukade arbeta som asfälläggare i israeliska städer som Tel Aviv och Ness Ziona, men efter det som hände Harun får han inte längre åka in i Israel. Staten har som policy att om en palestiniere dödas eller skadas svårt av soldater eller bosättare får offrets anhöriga inte längre tillstånd att arbeta i Israel, eftersom man är rädd att de ska hämnas genom att

begå ett terrordåd. Rasmi vallar fortfarande familjens tio får, och de odlar lite grönsaker, men annars gör han just inget annat än att ta hand om sin son. Kulan dödade inte Harun även om Rasmi var övertygad om det, den där vinterdagen då han lyfte upp sin blödande, livlösa pojke och bar honom till sin bil. Men då han körde i väg sköt soldaterna på däck, så bilen slirade och tvärstannade. De fick över Harun till en annan bil, och den här gången lyckades de ta honom till sjukhuset i Yatta. Därifrån fördes han med ambulans till Hebron där han fick tillbringa fyra och en halv månad på intensiv. Det var också där familjen fick beskedet att kulan förstört Haruns nackkotor och att han inte längre kunde röra sig, alls.

– De sa att han var "ett huvud utan kropp", minns Rasmi.

Harun var totalförlamad och kommer att förbli så under resten av sitt liv. Men Rasmi och hans fru Fariza tänkte inte ge upp, och på något sätt lyckades de samla in de pengar som krävdes för att Harun skulle kunna få vård i Tel Aviv på ett sjukhus som specialiserar sig på rehabilitering. Sedan tillkom ytterligare kostnader då han fick en infektion i lungorna och var tvungen att flyttas till ett israeliskt akutsjukhus. Det var sex månader av nästan obeskrivliga prövningar för familjen, men Rasmi och Fariza vek aldrig från sin sons sida, en av dem var alltid hos honom. De skulle helst av allt sett att han fick fortsätta rehabiliteringen, men då fanns det inte längre några platser lediga, så Harun fick komma hem igen, till bergen i Masafer Yatta.

– Den bästa platsen för honom är här hos sin familj, med sin mamma. Hon gör allt för honom.

Till en början anställde de en sköterska som skulle hjälpa till med hans vård, men Rasmi och Fariza insåg snart att de helst tog hand om sin son själva, så det är vad de gör. Hela familjens liv kretsar nu kring Harun. Han behöver naturligtvis hjälp med allt, och det dyker hela tiden upp ytterligare komplikationer, som trycksår. De tar med honom till sjukhuset i Yatta flera gånger i veckan, och spenderar varje månad en mindre förmögenhet på mediciner. Fram till helt nyligen var de tvungna att använda grannens generator (inte den soldaterna konfiskerade, den såg de aldrig mer igen) för att kunna ge Harun livsviktig behandling – han behöver en syrgasmask, och en maskin som pumpar upp

slem ur halsen på honom – men nu har de äntligen fått solpaneler installerade. En är reserverad enbart för Haruns alla behov.

DET ÄR EN tung börda att axla för en fattig familj, men Rasmi och Fariza verkar inte det minsta bittra. De önskar bara att de kunde göra mer för sin son, och ge honom ett bättre liv. Rasmi drömmer om en handikappanpassad bil som han skulle kunna köra runt Harun i, och Fariza önskar att de hade ett riktigt hus, eller i alla fall ett rum där han skulle kunna vara. Hon tror inte att det är bra för Haruns hälsa att bo i en grotta. Men hon vet att om de skulle försöka bygga någonting så skulle israelerna genast riva det. De kom tillbaka förra våren, bara några månader efter det att Harun sköts, och konfiskerade tre tält som tillhörde familjen. Harun har fått sin far och sina bröder att lova att inte konfrontera dem, så att det inte ska gå för dem som för honom.

– Han säger: ”På en sekund förlorade jag allt. Min kropp, min fästmö, hela mitt liv.”

Kvinnan som han skulle gifta sig med bröt förlovningen när han blev förklamad. Harun är ung, i början av allt, och ändå

har han ingenting kvar. Den mentala biten har också varit det absolut svåraste i rehabiliteringen, även om Rasmi gör vad han kan för att få sin son att tänka på något annat, om så bara för en liten stund.

– Jag försöker att inte pressa honom, men när jag ser att han verkar vara på lite bättre humör tar jag med honom ut, närsomhelst, även om det är mitt i natten.

Harun tycker om att åka till Yatta, så det gör de ibland, och ibland när Rasmi ska ut med fåren vill Harun följa med och titta på dem. Men för det mesta ligger han bara i familjens grotta och sover. Det gör han den dagen vi kommer också, och Rasmi och Fariza är ovilliga att störa honom, men till slut går de med på att i alla fall låta oss få se Harun. Men först vill vi höra om det rättsliga efterspelet, för det är väl inte möjligt att något sådant här kan hända i en demokrati som Israel utan att staten tar sitt ansvar?

– Vi har en advokat, berättar Rasmi. Men han säger att fallet är ”svagt”.

Utsikterna att få någon fälld är med andra ord inte goda.

Vi bara gapar. Hela händelseförloppet filmades, och det finns dussintals vittnen som kan peka ut soldaten som sköt

Harun. Men det som gör fallet ”svagt” är förstås inte bristande bevisning utan det faktum att Harun är palestiniere och den som sköt honom soldat i den israeliska armén. Det gör att advokaten har rätt: sannolikheten för att någon ska ställas till svars är i princip noll.

GROTTAN DÄR DE bor är överraskande ljus och rymlig, men det tar ändå ett ögonblick innan vi förstår vad det är vi ser, att den utmärglade gestalten som ligger på några madrasser på marken med benen vilande på en stol är en ung man. Det är Harun. Rasmi lyfter varsamt på sjalen som täcker hans ansikte, och då vaknar han. Han vrider på huvudet och får syn på oss, och det märks att han blir uppjagad. Han tycker inte om när det kommer folk och stirrar på honom. Såklart, hur kunde vi tro att någon skulle vilja det?

– Gå, snälla, gå, vädjar Rasmi, och det gör vi.

Men Haruns blick följer med oss ut ur grottan, förtvivlad, ursinnig, skräckslagen, utan hopp. Det är en palestiniere ögon i Masafer Yatta.

Catrin Ormestad

"Jag känner mig hedrad över att få leva med palestinier!"

Neta flyttade från Israel till Palestina

Foto: Anna Wester

NETA GOLAN RÖR sig vant bland Nablus smala gränder och genom basaren och grönsaksmarknaden i gamla stan. Hälsar och vinkar åt var och varannan person vi möter. Hon pratar flytande arabiska, är gift med en palestinsk man och har tre barn som vuxit upp på Västbanken. Palestina har varit Netas hem i över 20 år nu. Vägen hit har inte varit rak eller självklar, även om det känns så när hon berättar om alla solidaritetsprojekt och protestaktioner mot ockupationen som hon är inblandad i.

Vi slår oss ned på en takterass med ut-

sikt över Nablus kulliga landskap och det vajar palestinska flaggor från hus-taken. Efter att ha beställt myntalemonad och kaffe frågar jag hur det var att växa upp i Israel. Neta tvekar först, vill inte att intervjun ska handla om henne. Hon vill hellre prata om ockupationen och det förtryck som palestinerna lever under. Om husrivningar, tvångsförflyttningar och politiska fångar. När vi kommer in på motstånd och solidaritet, börjar vi ändå prata om hennes personliga resa. Och den är värd att berätta.

– Jag känner mig hedrad och tacksam

över att jag får leva med palestinier. Det tog många år innan jag lärde mig om ockupationen, eftersom jag växte upp i en familj där man talade nedlåtande om araber och ansåg att israeler var överlägsna, säger hon.

– Min pappa sa åt oss att vakta plånboken när vi passerade områden där det bodde många palestinier och jag fick höra att araber hälsar med ena handen och hugger dig i ryggen med den andra.

Neta föddes 1971 i Tel Aviv som tredje generationens israel. Där växte hon upp i en judisk familj med kusiner som gick i

religiösa skolor och hennes farbror var ledare i en israelisk bosättning. Hemma fick hon höra att det var israelerna som var offer och att armén bara försvarade dem.

När det första palestinska upproret, intifadan, bröt ut 1987 var Neta 16 år. Det var första gången hon började tänka på ockupationen och även om hon inte visste mycket, förstod hon att något var fel. Genom israeliska människorättsorganisationer som till exempel B'Tselem fick hon en allt tydligare bild av situationen och att det hon lärt sig om palestinier inte var sant. Hon kunde inte stå för detta och tankarna då var att lämna Israel och komma undan värnplikten som väntade. Efter några år i Kanada kom hon tillbaka och tvingades mönstra. När hon fick frisedel med motiveringen att hon var olämplig, blev hon glad och lättad. Bestämde sig för att studera och sedan åka tillbaka till Kanada.

– Men då kom Osloprocessen och som många andra trodde jag att allt skulle bli bra. Jag kunde stanna!

Neta började resa till Västbanken och Gaza för att delta i olika dialogprojekt med palestinska kvinnor. Hon gör en paus och tänker efter innan hon påpekar

att hon i efterhand är kritisk till flera av projekten som styrdes av Israel. Men på ett personligt plan förändrade de allt. Genom mötena med palestinerna lärde hon sig om Al Nakba och det var nästa chock. Ingen hade pratat med henne om fördrivningen i samband med Israels bildande 1948, att palestinier tvingats bort från de hus och de marker där hon nu bodde. Det var också på en av resorna hon träffade sin nuvarande man som då var aktiv i en feministisk organisation.

– Vi började dejta, men det var inte enkelt. Han var orolig över hur familj och vänner skulle reagera över att han träffat en israelisk tjej, om de skulle acceptera mig. Och han var också rädd att jag skulle sticka.

När den andra intifadan bröt ut 2000 välkomnade palestinerna israeler och internationella aktivister att delta i motståndet. Tillsammans med andra grundade Neta organisationen ISM, International Solidarity Movement, som sedan dess skickar internationella aktivister för att delta i palestinernas ickevåldsmotstånd. Bland annat blev Neta frivilligt instängd i Yassir Arafats högkvarter när det var omringat av den israeliska armén

och hon demonstrerade i byar sida vid sida med palestinier. Under den här tiden träffade hon sin mans vänner och familj som tog emot henne med öppna armar. 2001 gifte de sig i Italien.

Numera är hon främst aktiv i Jews Against Apartheid, Return Solidarity och Boycott From Within. Genom åren har hon arresterats flera gånger, senast förra året efter en fredlig protestaktion i solidaritet med Gaza. På grund av sin israeliska bakgrund har Neta alltid kommit lindrigt undan medan palestinska vänner fått hårda straff. Nu vägrar hon att inställa sig till rättegången.

– I solidaritet med alla palestinier som sitter i så kallat administrativt förvar utan en rättvis rättegång, skrev jag ett brev till domstolen att jag inte skulle vara på plats. Två gånger har de kallat mig, så nu får vi se vad som händer härnäst.

Neta säger att aktivismen inte längre är något val för henne.

– Motståndet har blivit en del av den jag är.

Och hon har inga planer på att flytta från Palestina.

Anna Wester

Foto: Activestills

"Jag drömmer om ett vanligt liv"

Livet förändrades när Saleh sköts av en israelisk prickskytt

Foto: Anna Wester

DEN 14 MAJ 2018 sköts Saleh i ansiktet av en israelisk prickskytt när han deltog i en demonstration i Gaza. Han förlorade synen och sexton år gammal kände han att livet var över. Nu, fyra år senare, känner han hopp för framtiden igen. Han kämpar för att få ett så bra liv som det går i Gaza och han har många som hjälper och stöttar.

– Jag är tacksam för all hjälp jag får, men fortfarande blir jag ledsen när jag tänker på hur mitt liv förändrades från en dag till en annan. Det är jobbigt nog att leva under ockupation och med en blockad som gör allt så mycket svårare.

Saleh växte upp i flyktinglägret Nuseirat med sina föräldrar och sex syskon. Han är nummer fyra i syskonskaran.

Nuseirat ligger mitt i Gaza och är, som alla flyktingläger i Palestina, kraftigt överbefolkat. Människor bor trångt i dåliga bostäder. 1948 bodde 16000 personer, som flytt från södra delen av det historiska Palestina, i lägret. I dag har antalet invånare mer än tredubblats. Fattigdomen är utbredd och nästan alla är beroende av hjälp från FN.

Även om tillvaron i flyktinglägret var svår under uppväxten, hade Saleh många vänner och intressen. Efter skolan spelade han fotboll eller gick till havet och simmade. Han älskade att spela biljard och berättar att han var riktigt duktig. I skolan var matematik favoritämnet och Saleh ville bli affärsman. Periodvis var det svårt att hålla motivationen uppe efter-

som han sett sina bröder ta examen och sedan inte få något jobb.

I slutet av mars 2018 inleddes stora protester vid stängslet mellan Gaza och Israel, den så kallade Återvändandemarschen. I början var det fredliga samlingar där tusentals människor från hela Gaza deltog. Det ordnades workshops, dansföreläsningar och utställningar. En del kom dit bara för att umgås eller dricka kaffe. Arrangörerna var stolta över enigheten kring att protesterna skulle genomföras utifrån ickevåldsprinciper. De ville visa världen orättvisorna i Gaza och lyfta frågan om de palestinska flyktingarna som nekas att återvända eller få kompensation trots löften från omvärlden. Israel svarade genast genom

att skicka sina mest tränade pricksskyttar som placerades bakom stängslet och de väntade inte med att skjuta. Protesterna förvandlades snabbt till ett blodbad med många döda och skadade palestinier.

Saleh och hans vänner hade inte varit vid stängslet tidigare, men den 14 maj var speciellt då man uppmärksammade Al Nakba, att det var 70 år sedan fördrivningen av palestinier började. De gick dit mest för att titta och stod först en bit ifrån, men blev chockade när israeliska soldater började skjuta.

– Jag såg människor dödas framför mina ögon och blev jättearg. Jag ville göra något och vi bestämde oss för att gå fram till demonstranterna. Konstigt nog kände jag mig stark just då.

Den här dagen blev en sorgens dag i Gaza. Israeliska armén sköt ihjäl 55 personer och hundratals skadades. Saleh överlevde, men hans liv förändrades för alltid.

– Det sista jag minns är helikoptrar i luften som sköt enorma mängder tårgas. Jag började springa, men så tuppade jag av. Folk trodde att jag var död. När jag vaknade låg jag i en sjukhussäng utan

kläder med ett lakan över mig och kunde inte se någonting. Jag skrek hysteriskt tills det kom en läkare och lugnade mig. Då visste jag inte vad som hänt och att jag aldrig mer skulle kunna se. Jag trodde att jag var skadad av tårgasen och att allt skulle bli bra.

Salehs föräldrar lyckades ta honom till Jordanien där han fick hjälp tack vare släktingar och solidaritetsorganisationer. Därefter fick han åka till Turkiet för att få mer vård. Det var där han till slut fick veta sanningen om vad som hänt. Att han blivit skjuten genom ena kinden och att han skulle vara tvungen att operera bort sitt högra öga. Synen skulle han aldrig få tillbaka.

Efter fyra månader var familjen tillbaka i Gaza och Saleh var förkrossad. De gamla vännerna försvann.

– Vi hade inget gemensamt längre när vi inte kunde spela fotboll eller simma. Det var en mycket svår tid och jag mādde dåligt. Jag kände mig väldigt ensam.

Vi tar en paus i intervjun. Det är fortfarande smärtsamt att prata om den här tiden, speciellt om vännerna som han idag

inte umgås alls med. Ändå har Saleh börjat komma tillbaka och han kan göra mer och mer saker, bland annat har han börjat träna på ett gym. Och han har fått nya vänner.

– Jag träffade en kille på marknaden som började prata med mig och presenterade mig för en annan vän, Abdelsamad. Vi började umgås och nu är vi bästa vänner. Med honom kan jag prata om allt. Ibland går vi till marknaden eller sitter hemma och håller på med musik.

Salah tänker mycket på vem han var innan han blev skjuten och vem han har blivit. Minnena från den 14 maj 2018 gör honom fortfarande upprörd och han kämpar med självförtroendet.

– Vi lever under svåra förhållanden i Gaza och detta har lagts ovanpå det. Jag har en dröm om ett vanligt liv med familj och att jag ska vara ekonomiskt oberoende. Fortfarande hoppas jag kunna jobba som affärsman. Men vem vill gifta sig med mig? Vem vill anställa mig? De tog något ifrån mig den dagen, och det är svårt att tänka på.

Anna Wester

Najla kämpar för miljön:

"Jag ville inte vara en del av problemet"

– **VI PALESTINIER** kämpar för vår mark och jag vill visa hur det hör ihop med kampen för miljö och klimat, att vi måste sluta skräpa ner och bevara naturen.

28-åriga Najla Abdellatif Vallander driver bloggen *Zero Waste Palestine – A journey towards waste-free practices in Palestine* där hon visar hur man kan leva klimatsmart i Palestina och lämna efter sig så lite avfall som det bara går. I ett inlägg på bloggen tipsar hon om sätt att ta tillvara apelsin- och citronskal på ett kreativt sätt, som att göra en liten skål för fåglar att äta ur eller lägga det längst ner i soppsäsen för att minska lukten. Ett annat inlägg handlar om baksidorna med modeindustrin och läsarna får tips om lokala palestinska märken de kan stödja.

När vi träffas via videosamtal är Najla i Stockholm. Med en pappa från Jerusalem och en mamma från Göteborg är både Sverige och Palestina hennes hem. Najla föddes i Sverige och växte upp i Jerusalem och under en period i Amman i Jordanien. Men hela tiden har hon rest fram och tillbaka mellan sina hemländer.

Intresset för klimat, natur och miljö har Najla haft så länge hon kan minnas. Najla har en examen i företagsekonomi från universitetet i Lund. Under studietiden engagerade hon sig i en studentförening som arbetade för hållbarhet i affärsvärlden. 2017 flyttade hon tillbaka till Jerusalem och det var då hon drog

igång sin resa för att minska sina egna klimatavtryck.

– När jag kom tillbaka till Palestina såg jag skräp precis överallt och blev frustrerad. Tidigare hade jag känt mig maktlös över nedskräpningen, men nu bestämde jag mig för att göra något och börja med mig själv. Jag ville inte vara en del av problemet.

Najla började minimera sitt avfall och eftersom hon tycker om att fotografera och kommunicera, så blev det en blogg. Där visar hon inte bara hur hon gör för att minska sitt avfall, utan förklarar också varför. Allt hon publicerar och tipsar om är anpassat till en palestinsk kontext, där det till exempel inte finns några återvinningstationer.

– Ockupationen kontrollerar så mycket i palestiniernas liv. Genom att ta hand om områdena där vi bor, återvinna och inte skräpa ner kan vi påverka det som vi faktiskt har makt över. Det vill jag kommunicera.

Nu fyller bloggen fem år och Najla driver också instagramkontot *zerowaste-palestine* där hon har mycket kontakt med följarna. Hon blir inbjuden till skolor och andra sammanhang för att berätta om sitt projekt och lära ut sina kunskaper. Jag frågar vilka reaktioner hon får från sina palestinska följare och Najla funderar en stund.

– Det är väldigt olika såklart. Jag får

mycket kärlek från den unga generationen och jag upplever att medvetenheten hela tiden ökar. Men många tycker det är konstigt att jag bryr mig så mycket om skräp.

Najla ser också sitt projekt som ett sätt att stärka kvinnor. Flera gånger har hon tagit upp frågor som det sällan pratas öppet om i det palestinska samhället. Ett exempel är inlägg om menskoppar. När hon gör det får hon en hel del negativa kommentarer. Najla tar det med ro och ser det som att hon bidrar till att bryta ett tabu och att det ger en viktig signal till unga tjejer.

Att Najla brinner för de frågor hon arbetar med går inte att ta miste på när hon berättar. Men att engagera sig för miljö och klimat är tungt ibland.

– Ibland känns det hopplöst och jag har haft klimatångest. Samtidigt driver det mig till att bli mer aktiv. Alla kommentarer och kontakten med följarna håller mig igång. Många vill veta mer och jag kan bidra med konkreta tips, fakta och argument.

Förutom att bidra till ett klimatsmart tänkande har Najla genom bloggen och sociala medier lärt känna folk över hela Palestina, inte bara i Jerusalem där hon tillbringat större delen av sin barndom.

– Det har stärkt min koppling och min kärlek till landet.

Anna Wester

"Havet är det vackraste vi har"

Hind är influencer i Gaza

Foto: Anna Wester

– **KAN VITA EN SELFIE?** Får jag tagga dig?

Ett fyrtiotal unga influencers från Gaza är samlade i konferensrummet på Garden hotel för en workshop. Det poseras, fotograferas och livestreamas. Stämningen är på topp och det märks att alla känner varandra väl. Palestinagruppernas samarbetspartner Youth Vision Society är värd för träffen och fokus för dagen är demokrati och mänskliga rättigheter. Deltagarna har stora kontaktnät med tusentals följare på sociala medier. I projektet *Youth Influencers for Change* lär de sig använda sina kanaler för att påverka beslutsfattare och att öka medvetenheten bland unga i Gaza om sina rättigheter.

Vid lunchen hamnar jag bredvid Hind Elbayoumi som är 23 år. Hon har ett

leende som smittar av sig och pratar engelska med en brittisk accent. Jag börjar med att berömma hennes engelska.

– Jag studerar engelska vid Oxford Center i Gaza, men det är första gången jag pratar med någon från ett annat land.

Att hennes engelska är såpass bra beror, enligt henne själv, på att hon följer många serier på Netflix. Favoriterna är *Stranger things* och *Riverdale*. Som så många andra unga i Gaza drömmer hon om att kunna resa utomlands, kanske för att skriva sin masteruppsats.

Hind har mycket hon vill berätta. Om planer för framtiden och om frustrationen och ilskan över hur ockupationen påverkar ungas liv och krossar drömmar. Vi bestämmer oss för att ses nästa dag.

Jag vill veta mer. Hur var det att växa upp i Gaza? Och hur ser framtiden ut för en ung kvinna här?

Hind ser ut som att hon klivit ur en modekatalog när hon kommer gående, med matchande kläder och perfekt makeup. När jag frågar om hon är intresserad av kläder och mode, skrattar hon och nickar. Vi träffas på hotellet där jag bor och slår oss ned i restaurangen vid ett bord med utsikt över havet. Nedanför har familjer samlats på stranden. Några har tänt en grill och andra spelar fotboll. Barnen badar trots att alla vet att vattnet är förorenat.

– Havet är det finaste vi har i Gaza. Alla går till stranden för att umgås och må bra. Det finns restauranger och caféer

också, men det kostar pengar. Att gå till havet är gratis. Där kan jag andas och ljudet av havet gör mig lugn.

Hind bor med mamma, pappa och fyra syskon i ett av höghusen i centrala Gaza. Hon berättar om en ljus och kärleksfull barndom, där föräldrarna skyddade barnen från att fullt ut förstå situationen. 2008 gick det inte längre. Hind var nio år när Israel inledde militäroffensiven som gick under namnet Operation Cast Lead. Under 22 dagar bombade israeliskt stridsflyg den instängda befolkningen i Gaza. Dag och natt. I Gaza finns inga skyddsrum och ingen trygg plats.

Fjorton år senare har Hind och hennes jämnåriga vänner upplevt ytterligare fyra brutala anfallskrig där hela bostadsområdena bombats till grus och där många civila skadats och dödats. Attackerna i maj 2021 pågick inte lika länge som de tidigare, men de var lika fasansfulla och inget område var skonadt. Leendet försvinner och blicken blir sorgsen när vi pratar om kriget.

– Vi var alla rädda hela tiden, men stannade kvar hemma. Hela familjen var i samma rum. Vi sa att om vi ska leva, ska vi göra det tillsammans och om vi ska dö ska vi också göra det tillsammans.

Hind berättar om vänner som lämnade

sitt hus och träffades av bomber någon annanstans.

– Det finns ingenstans att fly här.

Leendet kommer tillbaka när vi byter samtalsämne. Hind berättar om allt hon gör och allt hon drömmer om att göra. Nyligen har hon tagit examen i livsmedelsvetenskap och lantbruksteknik och jobbar med att kontrollera och utveckla restauranger. På fritiden är hon volontär på en organisation som hjälper barn från fattiga familjer, ibland hittar de på aktiviteter och ibland delar de ut mat. Efter attackerna 2021 har mycket handlat om psykologiskt stöd. Och så har hon det stora intresset för sociala medier. Hind menar att hon inte har tillräckligt med följare än för att kalla sig en influencer, men hon är på väg dit.

– Jag vill utveckla mina skills på sociala medier och öka kvaliteten på min content så att jag kan bli en stor influencer. Jag håller fortfarande på att försöka hitta min speciella inriktning.

Nu har hon mest följare från Gaza och palestinier från Västbanken, Libanon och Jordanien. I framtiden hoppas hon kunna nå ut till unga över hela världen. Många av hennes jämnåriga vänner har gift sig och fått barn, men Hind är inte redo för det än.

–Jag vill vänta med att gifta mig. Det är viktigt att lära känna sig själv först, för hur ska någon annan kunna lära känna dig annars? Tycker du inte om dig själv, kommer ingen annan att göra det heller. Jag råder andra unga tjejer att vänta också.

Vad vi än pratar om återkommer vi till hur ockupationen och blockaden påverkar allt. Två miljoner människor lever instängda i Gaza och det råder brist på allt, inte minst el och vatten. Arbetslösheten är skyhögt.

– Vi har många unga som tar till exempel läkarexamen men arbetar som taxichaufförer eller är arbetslösa. Ockupationen begränsar våra möjligheter.

Jag avslutar med att fråga vad som är bäst med Gaza. Hind ser ut över havet och ner mot familjerna på stranden.

– Människorna! Vi har en speciell gemenskap, bryr oss om och stöttar varandra. Jag är lyckligt lottad som har en fin familj och fina vänner.

Tjejkvällar är det bästa Hind vet.

– Vi sjunger, tittar på film och provar kläder. Det är det här livet vi har nu och vi måste försöka göra det bästa av det. Försöka att leva och ha kul när vi kan.

Anna Wester

Foto: Anna Wester

"De stal ett år av mitt liv"

Muhammad arresterades av israeliska soldater mitt i natten

Foto: Anna Wester

MUHAMMAD NASER ÄR 24 år och bor i Abu Dees på Västbanken. Egentligen är Abu Dees en förort till Östra Jerusalem, men sedan muren byggdes är den helt avskärmad från staden.

Jag träffar Muhammad på Abu Dees Youth Club, sportklubben som varit hans andra hem sedan han var barn. Där har Muhammad lärt sig spela fotboll och lärt känna de flesta av sina vänner. Han bär på en stor väska som är full av broderade skjortor och klänningar som han stolt visar upp. De är till dansgruppen som han tränar i palestinsk dabke. Muhammad älskar att dansa och träna unga, men hans största passion är att spela fotboll. Sedan en tid tillbaka spelar han på högsta nivå i Abu Dees a-lag, oftast som mittback men han kan spela på alla positioner. Under uppväxten har han hittat äldre förebilder på klubben och nu är det viktigt för Muhammad att vara en bra förebild för de yngre.

– Jag vill inspirera barn och unga till att hålla på med idrott och dans istället för att hänga runt ute på gatorna där de riskerar att hamna i trubbel och kanske bli arresterade av israeliska soldater.

Muhammad vet vad han talar om. Han har aldrig sökt sig till några konfrontationer, men blev ändå gripen en natt när soldaterna kom till hans hem. Något som inte är ovanligt på Västbanken. Ingen i Muhammads omgivning förstod varför han greps. Föräldrar, ledare på klubben och han själv, var chockade. Nu är de säkra på att det var för att han har samma smeknamn som en efterlyst person.

Ett år satt han fängslad och livet förändrades för alltid. Nu skulle Muhammad varit färdigutbildad ekonom, men när han satt i fängelse fick han avbryta studierna och blev därmed avregistrerad från universitetet.

– De stal ett år av mitt liv. Jag skulle tagit examen, men tappade två års studier. Det var svårt att träna i fängelset så min fotbollskarriär blev lidande och jag har kämpat hårt för att komma tillbaka.

På Västbanken stoppas unga nästan dagligen i de israeliska vägspärrarna. När soldaterna kontrollerar Muhammad får de upp information om att han suttit i fängelse och börjar ställa frågor. På grund av straffet får han heller inte tillstånd att åka till Jerusalem eller lämna Palestina för att spela fotboll.

Muhammad ger ändå inte upp hoppet om att en dag kunna representera Palestina i fotbollslandslaget eller att få ett proffskontrakt i något lag i tyska ligan. Nästa sommar räknar han också med att äntligen kunna ta sin examen.

Anna Wester

"Leksaken visade sig vara en bomb"

HÖGST UPP I ett slitet hus i Beit Lahia nära gränsen mot Israel bor nioåriga Muhammed med sin mamma, pappa och storasyster Shams, sol på arabiska. Gränsområdena i Gaza är farliga att bo i och de drabbas alltid hårdast av Israels militära attacker. Men även under perioder av relativt lugn, är människorna vid gränsen aldrig trygga. Från vissa platser kan man se de israeliska soldaterna i sina vaktorn och stridsflygplan hovra i luften. På några sekunder kan situationen bli skarp och många rör sig sällan utomhus. Israeliska armén lämnar också efter sig farligt krigsmateriel.

För ett år sedan var familjen och hälsade på Muhammed och Shams mormor och morfar som bor i samma område. Barnen lekte utanför huset och det var då

Muhammed hittade vad han trodde var en leksak. Han tog upp den och hann inte tänka något innan den small av. "Leksaken" var en odetonerad bomb. Muhammed förlorade synen och delar av ena handen. Familjens liv skulle aldrig bli som förut.

Jag slår ihop blocket och lägger pennan på bordet. Tar emot den lilla kaffekoppen i porslin och känner doften av kardemumma. Pappan i familjen tar fram en hög med dokument, journaler från olika sjukhus som han visar medan tårarna rinner. Hans ögon är snart knallröda och barnen sätter sig nära, som för att trösta.

– Skriv, skriv! säger mamman och jag tar upp blocket igen.

– Innan hade barnen en YouTube-kanal där de visade hur det är att vara

barn i Gaza, både bra och dåliga saker, nu har de tappat lusten att göra något. Jag vill att alla ska veta hur det är att bo här i gränsområdet, säger hon och fyller på min kaffekopp.

I många andra länder skulle familjen kunnat få bättre hjälp, men ockupationen och blockaden gör det omöjligt. Familjen har inga pengar och får inte lämna Gaza. Alla trappor och miljön utanför är svår för Muhammed att röra sig i, så familjen har anpassat lägenheten så att han kan cykla inomhus och det är där han tillbringar den mesta av tiden. Hans syster är hela tiden vid Muhammeds sida och hjälper honom bäst hon kan.

Anna Wester

"Hon ska inte bara vara ett nummer"

Hanan föddes, och dog, under ockupation

PALESTINA BRANN, den natten då Hanan Khadour kom till världen. Det var 2002, under den andra intifadan. Tidigare det året hade flyktinglägret i det närliggande Jenin förvandlats till en krigszon under det som har kommit att kallas slaget om Jenin, och byarna på Västbanken var fortfarande avspärrade med väghinder och vägspärrar. Så när Hanans mamma Abir började få värkar, en månad för tidigt, hade hennes man Mahmoud Khadour ingen möjlighet att ta henne till sjukhuset. Hon födde i stället på en klinik i deras by Faqua. Förlossningen gick bra, men Hanan var för tidigt född och om hon skulle överleva behövde hon få komma till en kuvös. Läkaren förklarade att de inte hade något val – babyen måste till ett sjukhus, och det snabbt. Mahmoud ringde Röda halvmånen, men fick beskedet att den israeliska armén aldrig skulle släppa igenom dem. Men Mahmoud var fast besluten att hans dotter skulle leva, så med babyen i knäet körde han till den israeliska vägspärren, och med Hanan tryckt mot sitt bröst började han klättra över jordvallen som arméns bulldozrar grävt upp. Soldater dök genast upp på andra sidan och skrek åt honom att stanna, annars skulle de skjuta.

– Skjut mig om ni vill, svarade Mahmoud. Men jag tänker ta min dotter till sjukhuset!

Mahmoud hade tur, för en av soldaterna lyssnade.

– Vad är det för fel på din dotter, ville han veta.

– Hon är nyfödd, och redan döende.

Soldaterna lät Mahmoud klättra över jordvallen och fortsätta till ambulansen från Röda halvmånen som väntade en bit bort. Hanan fick tillbringa en månad i kuvös, och under sitt första år kämpade hon med en del komplikationer som kan drabba för tidigt födda, men hon överlevde och växte upp till en levnadsglad om än lite bortskämd tjej – Hanan var den enda flickan i en familj med bara söner. Men på samma sätt som ockupationen hade präglat det sätt hon kom till världen så skulle

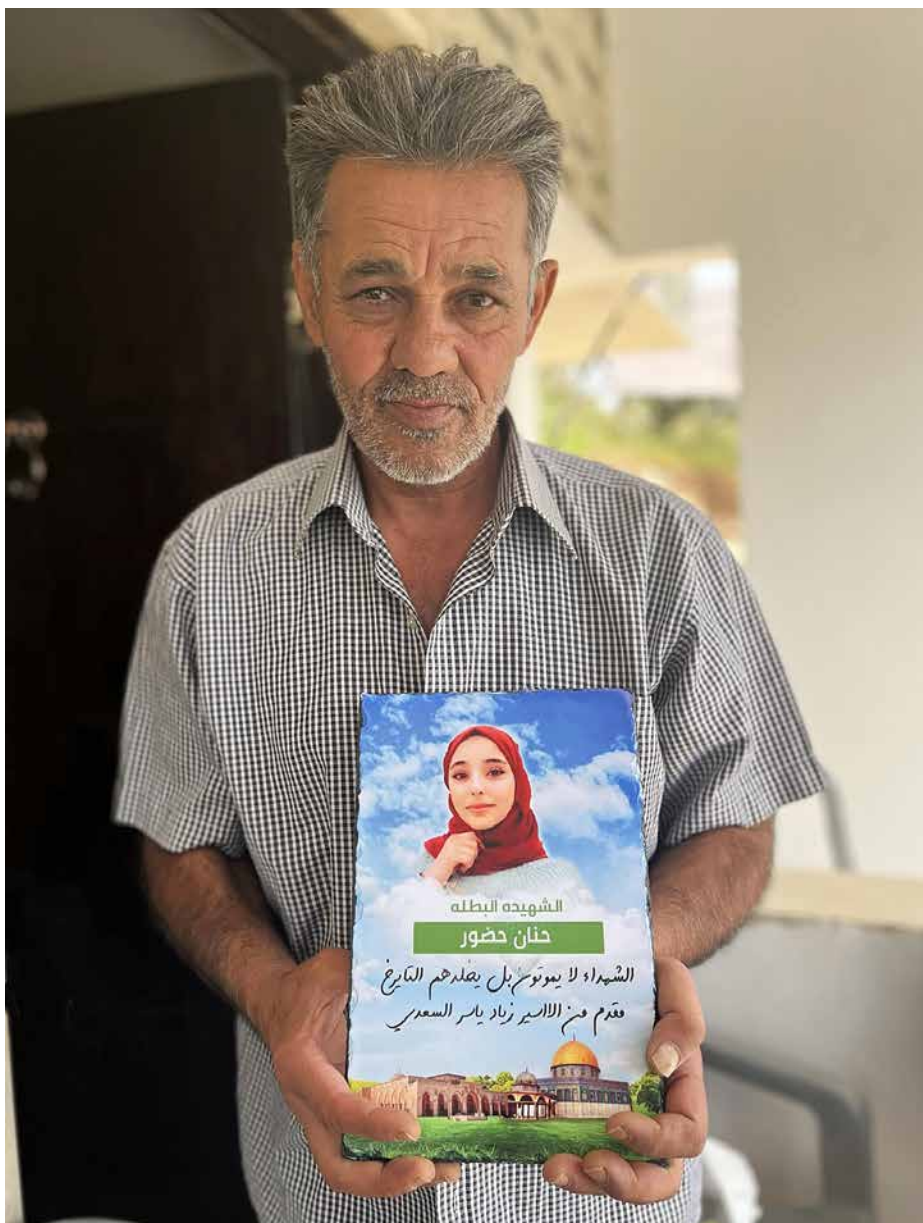

Foto: Catrin Ormestad

den också bestämma hur hon skulle lämna den, alldeles för tidigt.

Västbanken är vacker om våren, och den morgonen när vi besöker Faqua känns landsbygden runt Jenin nästan fridfull. Det finns inga bosättningar här, och armén lämnar för det mesta byarna i fred. Soldaterna kommer förstås, men inte så ofta, och i Palestina är Faqua mest känt för den blå irisen som växer vilt vid foten

av Gilboaberget. När den blommar kommer folk från hela Västbanken för att titta på den. Men de som kommer nu gör det framför allt för Hanans skull, för att överlämna kondoleanser till hennes föräldrar. En martyraffisch med den unga kvinnans porträtt sitter uppspänd över infarten till familjens hus. Abir orkar inte träffa någon, men Mahmoud är angelägen om att få prata om sin dotter. Men han är

samtidigt synbart plågad av uppgiften att beskriva henne, att göra Hanan rättvisa.

Det sista året av sitt liv hade hon precis som så många andra 18-åringar framför allt varit inriktad på att förbereda sig inför den studentexamen som i det israeliska och palestinska skolsystemet är avgörande för vilka universitetsutbildningar man kan söka till. Hanan hade bara haft medelgoda betyg i grundskolan, men då hon började i high school i Jenin blev hon plötsligt vad hennes pappa stolt kallar "en smart tjej". Hennes betyg var nu utmärkta, och hon hade goda chanser att förverkliga sina drömmar om att studera marknadsföring. Hon var inte intresserad av politik, trots att Mahmoud är fredsaktivist och bland annat har arbetat med den amerikanska gruppen Jewish Voice for Peace. Men hon var rädd för de israeliska soldaterna och hon avskydde vägspärrarna som hon var tvungen att passera på väg till skolan.

Hanan visste det inte, men samma morgon som hon skulle till Jenin för en privatlektion i matte, en lördag i början av april, gjorde den israeliska armén en raid i flyktinglägret. De letade efter en man från Islamiska Jihad som ett par dagar tidigare begått en terrorattack i centrala Tel Aviv. Oroligheterna spred sig snabbt genom staden. Mahmoud, som också var i Jenin den morgonen för att hämta ut mediciner från en FN-klinik,

ville säga till sin dotter att inte komma dit, men han fick inte tag på henne. Hanan hade redan åkt hemifrån. Mahmoud köpte lite grönsaker och gick sedan till kollektivtaxin som skulle ta honom tillbaka till Faqua, men just som han satt sig i bilen kom han på att han glömt någonting, en del till bevakningsanläggningen åt tomaterna därhemma, så han steg ur igen och gick för att leta rätt på en slang.

Mahmoud måste ha frågat sig själv tusen gånger vad som skulle ha hänt om han suttit kvar i taxin, om det då skulle ha varit han som skjutits i stället och hans dotter fortfarande levte, för Hanan kom gående i samma ögonblick som han lämnade taxistationen. Undervisningen hade ställts in på grund av sammandrabbningarna, och hon ville hem så fort som möjligt. Sätet där hennes far nyss hade suttit måste fortfarande ha varit varmt då hon tog Mahmouds plats i kollektivtaxin, och eftersom bilen nu var full körde de i väg, genom gator som ekade av skottlossning och bolmade av brinnande bildäck. Chauffören var så fokuserad på att försöka hitta en någorlunda säker väg ut ur Jenin att han inte märkte när det smälldes till i bilen, och det var först när kvinnorna i baksätet började skrika som han förstod att de blivit träffade. Han berättade för B'Tselems fältarbetare som undersökt fallet att det

"forsade ut blod" när han öppnade bakdörren. Kulan hade slitit upp ett hål i plåten och gått in genom Hanans högra arm och passerat genom hennes mage innan den stannade i hennes andra arm. I sitt vittnesmål intygade chauffören också att det enda han såg på gatan var en israelisk militärjeep och några soldater till fots.

Hanan levde ytterligare några dagar på sjukhusets intensivvårdsavdelning. Hon återfick till och med medvetandet några gånger, men hennes liv gick inte att rädda. Hanan blev bara 19 år, men Mahmoud är fast besluten att hennes liv ska betyda något.

– Hanan ska inte bara vara ett nummer. Jag ska se till att hon blir ihågkommen, att de får veta vem de har dödat.

Han arbetar på en bok om henne, och han har lagt upp ett långt inlägg om Hanan på Facebook där han bland annat skriver: "Vi är bara en vanlig palestinsk familj. Vi firade aldrig födelsedagar eftersom vi kände att vi föddes på nytt varje dag. Vi föddes i de här svåra tiderna, på en plats som inte uppfyller en enda av våra drömmar... Och när jag ser att armén attackerar kvinnor och vi inte kan göra någonting för att skydda dem, då krossas allt i mig. Hanan sa det till mig med sin blick: Få det att sluta, pappa. Jag ser fortfarande hennes ögon. Hanan uttryckte sig alltid med sina ögon."

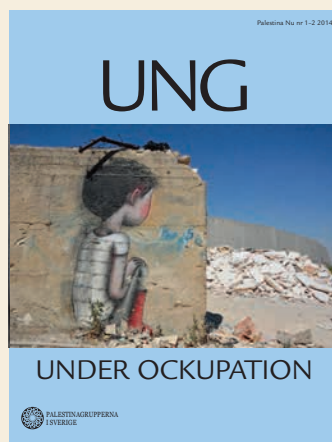
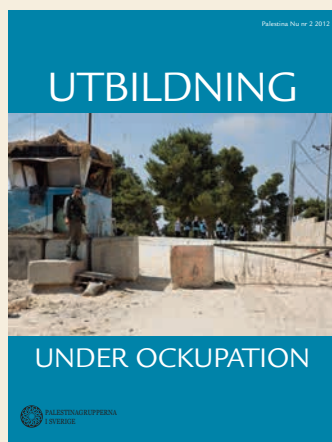
Catrin Ormestad

Foto: Johanna Wallin

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med den nya adressen på baksidan (ej adressidan).

Tidigare temaskrifter utgivna av Palestinagrupperna i Sverige

Finns de i lager, kan du beställa från info@palestinagrupperna.se

- 2012 Utbildning under ockupation – slut
- 2013 Idrott under ockupation
- 2014 Ung under ockupation
- 2015 Här skall vi stanna – Kampen om land, vatten och frihet i Palestina
- 2016 Fördrivning och ockupation – Om de palestinska flyktingarna
- 2017 Palestina – Berättelser
- 2018 Palestina – Motstånd
- 2019 Palestina – Drömmar om framtiden
- 2020 Palestina – Ockupation och corona
- 2021 Palestina – Apartheid och ockupation